

Es Busqueret se'n va de viatge

Alt Pirineu

Per Josep Manchado i Maties Rebassa

Quan planifiquem un viatge sempre tractem de treure-li el màxim profit, ja sigui passar moltes hores en una platja verge de Formentera o veure balenes a algun oceà llunyà. En el nostre cas, l'objecte del viatge, a més de delectar-nos amb els increïbles paisatges del Pirineu Català, va ser intentar veure cinc de les aus més difícils de trobar a la muntanya, cinc ocells que, tot i no ser petits de mida, són molt difícils d'observar pels seus costums i per les grans dimensions de les carenes, cims i boscos de muntanya on viuen.

Les cinc espècies objecte prioritari del nostre viatge eren la perdiu blanca (*Lagopus mutus*), el gall fer (*Tetrao urogallus*), el mussol pirinenc (*Aegolius funereus*), la perdiu xerra (*Perdix perdix*) i el pela-roques (*Tichodroma muraria*). En un segon nivell, hi havia els grans rapinyaires que viuen a la serralada pirinenca, a més del raspinell pirinenc (*Certhia familiaris*) i altres petits passeriformes.

Parc natural de l'Alt Pirineu

El parc natural de l'Alt Pirineu és un parc jove, declarat com a tal l'estiu de 2003. Té una extensió de 69.850 hectàrees i ocupa terrenys que van des dels cims de més de 3.000 metres de la Pica d'Estats i el Sotlló fins als enormes boscos d'alta muntanya de les zones més baixes, bàsicament a les comarques del Pallars Sobirà i l'Alt Urgell, amb centres a Sort i la Seu d'Urgell.

El parc inclou diversos tipus d'hàbitats, tot i que podem parlar de dues grans zones: les zones més altes, carenes, cims, barrancs, zones de roca i pedra, prats d'alta muntanya o prats alpins, on viuen la perdiu blanca, el pela-roques i la perdiu xerra, i les zones més baixes, formades per valls i boscos, de relleus més suaus i on esperàvem trobar el mussol pirinenc, el gall fer i el raspinell pirinenc.

Valls de Cardós i vall Ferrera

En el viatge ens centràrem en les valls de Cardós i la vall Ferrera, que comencen molt a prop de Llavorsí i formen el *cor* del parc natural, amb les carenes dels cims més alts

(fins als 3.143 m de la Pica d'Estats), enormes boscos de pi negre i avet i profundes valls que faciliten l'acostament fins als llocs on es troben amb més facilitat les espècies que cercàvem.

Nosaltres vàrem establir la base a Tavascan, un petit i tranquil poble a la vall de Cardós situat a 1.100 metres d'alçada, creuat per dos rius, on només arribar ja es poden veure les primeres mèrleres d'aigua (*Cinclus cinclus*) i una bona colònia de cabots (*Delichon urbicum*). Crida l'atenció que en un poble que no arriba als cent habitants t'expliquin que en aquella vall durant els anys del *boom* de l'energia hidroelèctrica i la construcció de preses, centrals i túnels, varen viure-hi més de vint mil treballadors, amb un ambient molt dur on es produïren infinitat de problemes, amb alguns morts i baralles constants.

Mussol pirinenc

Dels cinc objectius del viatge, el mussol pirinenc va ser el primer que trobàrem, ja al primer dia. Això ens va donar moral, ja que crèiem que seria el més difícil de trobar de tots i que, si aconseguíem detectar-lo, seria gràcies a alguna audició nocturna o, com a molt, el veuríem creuar el bosc, com una ombra fantasmagòrica. En canvi, vàrem tenir sort, amb una observació de primera, amb sol, bona llum i durant el temps suficient.

Per pujar als cims de lo Covill i la Màniga (on anàvem a cercar la perdiu blanca) vàrem deixar el cotxe al refugi del Gall Fer. A 1.683 metres d'alçada, ubicat dins el bosc de Virós, és un lloc que a l'hivern es transforma en estació d'esquí de fons. Des del refugi, la pista dóna unes llaçades enormes entre l'espès bosc, per guanyar altura ràpidament. Allà, en un dels enormes pins negres que hi ha devora la pista, trobàrem una caixa niu que, afortunadament, estava ocupada pel mussol pirinenc.

La resta, la va posar tota de la seva part el mussol. Varen ser tres o quatre minuts emocionants. L'ocell, curiós, guaitant pel forat del niu, lluny d'amagar-se o esclafar-se dins la caixa, ens seguia amb la mirada i treia el cap si no ens podia veure bé. En definitiva, un ocell curiós i agra-

it, al qual vàrem poder fotografiar a plaer i que, després d'un parell de minuts, vàrem deixar en pau ja que, òbviament, tenia el niu ocupat i no el volíem destorbar.

Perdiu blanca

La perdiu blanca va ser el nostre primer objectiu (tot i que gairebé sense cercar-lo ja ens havíem trobat de cara amb el mussol pirinenc quan caminàvem cap a les carenes, com acabam d'explicar), i vàrem triar per cercar-la la zona de lo Covill. De 2.576 metres d'alçada, és un cim que forma part del conjunt de Salòria-la Màniga, en els límits entre el Pallars i l'Alt Urgell, entre els rius Noguera Pallaresa i Segre.

Gent del Parc ja ens havia dit que aquesta és una zona on viuen i es poden veure les perdius blanques, però la realitat és que quan et trobes a les carenes cimeres i observes l'enormitat de tota la zona et baixa la moral, perquè quan arribes dalt, als cims, ja estàs tan cansat que costa posar-se a caminar per zones esquerpes. Així i tot, després d'un merescut descans, seguint la carena que uneix lo Covill i la Màniga vàrem tenir la sort de veure un mascle de perdiu blanca quiet a la part més alta de la carena. L'emoció sentida és difícil d'explicar.

Encara no havia acabat el primer dia i ja havíem vist el mussol pirinenc i un mascle de perdiu blanca i, a més, la perdiu, a causa de la seva posició prominent sobre nosaltres, ens deixava anar acostant-nos cada vegada més: primer cent cinquanta metres, després menys i menys, fins que fórem gairebé a quinze metres de la seva posició. Els dos estàvem al·lucinats de tenir-la tan a prop i poder-la observar durant tant de temps. Després, la perdiu, quan ho va considerar oportú, simplement va fer unes passes cap a l'altre vessant de la muntanya. No la vàrem escoltar volar, ni fer cap renou, simplement va desaparèixer.

El resum del primer dia no podia ser millor: bon temps i dues observacions *cinc estrelles* de dues de les espècies més cercades, una de les quals la que suposàvem més difícil de totes. Així i tot, durant el descens del refugi encara vàrem *pistejar* (com diuen els catalans) tota la zona, bus-

cant un *hat-trick* si trobàvem el gall fer, que, segons ens deien, era possible de veure a les primeres hores de la nit creuant les pistes del bosc. No hi va haver sort, però el balanç del dia va ser magnífic.

Gall fer

El gall fer, de totes les espècies que trobàrem, va ser la que més ens va costar. Dedicàrem moltes hores a cercar-lo als boscos de la vall Ferrera i, posteriorment, als del pic de l'Orri i, ja finalment, als de la zona de Sant Joan de l'Erm, enllaçant les valls del Segre i del Noguera Pallaresa pel laberint de pistes forestals que uneixen les dues grans valls. Crèiem que no el veuríem ja que, com ens deia l'amo de l'hotel a Tavascan, ell no l'havia pogut veure mai i coneixia molt poca gent a la vall que l'hagués vist. Ens ho havia pintat ben negre!

Per tant, tot i les hores dedicades, la sensació que teníem era que el gall fer se'ns escaparia, ja que l'enormitat dels boscos de la zona i els renous que fèiem quan caminàvem pel bosc, remonent tot el que hi ha al sota-bosc pirinenc, no pa-reixien ajudar. Però com passa tantes vegades, quan tornàvem cap al lloc on teníem el cotxe la sort es va aliar amb nosaltres. Vam trobar un niu de picot ocupat i ens amagàrem a certa distància per veure de quina espècie era. Estàrem uns vint minuts contemplant els picots, en complet silenci, sense moure'ns, sense remoure la fullaraca i, quan finalment vàrem posar-nos en peu, el gall fer era allà, a vint metres escassos de distància, aturat, tan sorprès com nosaltres mateixos. Era un preciós i magnífic mascle de gall fer, enorme, blau, que ens mirava fixament... mentre nosaltres estàvem tan bocabadats que quasi no li vàrem poder fer ni fotos.

Després d'uns segons eterns el gall fer es va recuperar de la sorpresa i, quan vàrem fer un moviment per intentar enfocar-lo millor, simplement va volar, feixuc, grossot, renouer. Va desaparèixer, a pocs metres de nosaltres, i ja no el vàrem poder veure més. El moment va ser tan emocionant, tant per la forma com s'havia produït com per les dimensions de l'ocell, que quan el gall va marxar ens vàrem abraçar, encara nerviosos.

Trencalòs, *Gypaetus barbatus*

MATIES REBASSA

Hortolà groc, *Emberiza citrinella*

MATIES REBASSA

MATIES REBASSA

Picot gros, *Dendrocopos major*

Haviem fet la tercera observació, tan bona o més que les dues primeres, totes tres de *cinc estrelles*, com diuen els anglesos. D'aquelles que costa oblidar per la proximitat i la claredat de les observacions.

Perdiu xerra i pela-roques

Finalment se'ns varen escapar dues de les cinc espècies cercades, la perdiu xerra i el pela-roques. En el cas de la perdiu trobarem poca informació que ens orientés a l'hora de cercar-la, i en el del pela-roques, durant l'estiu s'ha de pujar a parets fora de l'abast del nostre estat de forma. A la primera espècie li dedicarem moltes hores, a la Bonaigua, al coll de Cabús, al pic de l'Orri, a Llessuí, a Meranges i Malniu i no va haver-hi sort. Sembla una espècie a la qual ningú dedica gaire esforços, o que la gent no cerca especialment, i per tant no sobra la informació o, almenys, no la varem saber trobar.

Al pela-roques li varem dedicar molt menys temps. Després de buscar el gall fer i la perdiu xerra ja no ens quedaven dies, així que aprofitem

la tornada varem anar fins a la presa de l'estany Cavallers, al Parc Nacional d'Aigües Tortes, ja que sempre que preguntes pel pela-roques et diuen que crien a la paret de la presa. Però si cria allà, no el varem saber trobar. Tot i així, les hores passades baix les parets de ciment armat de la presa de Cavallers ens varen servir per a veure-hi les dues gralles, la de bec vermell (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*), que cria als forats del ciment, i la de bec groc (*P.graculus*) que creuava la vall a molta més altura.

Rapinyaires

Al Pirineu és gairebé impossible no veure rapinyaires. Ja des del primer dia varem poder albirar una àguila daurada (*Aquila chrysaetos*) que ens va oferir un picat de més de mil metres, realment impressionant. Posteriorment, al llarg dels dies, varem observar àguiles marcenques (*Circaetus gallicus*) a la vall d'Aran, a més d'altres espècies abundants o fàcils de veure com ara el trencalòs (*Gypaetus barbatus*), el voltor lleonat (*Gyps fulvus*), la miloca (*Neophron percnopterus*), la milana negra (*Milvus migrans*), el falcó (*Falco pe-*

regrinus, *F. tinnunculus*) i altres espècies.

Emberícids i altres passeriformes

Als dos Pallars també són observables la majoria dels emberícids, des del poc cridaner *Emberiza calandra*, la nostra abundant sól·lera, fins als també abundants *Emberiza cirulus* (sól·lera boscana). Però els aucells que ens varen guanyar el cor amb els seus colors, varen ser els altres, els que són difícils o gairebé impossibles de veure a les Illes, i que varem poder trobar a diferents zones del Pirineu: l'hortolà groc (*E. citrinella*), tan vistós com confiat, que observarem a prats de muntanya; l'hortolà (*E. hortulana*), que ens va costar trobar a zones arbustives de mitja muntanya; i l'hortolà de cap negre (*E.cia*), que observarem a plaer quasi des del cotxe mateix.

Entre els passeriformes més abundants cal destacar les grívies (*Turdus viscivorus*) i les llucaretes (*Serinus citrinella*). Les primeres, cridaneres i molt cantores, amb un comportament completament dife-

rent a l'hivernal que mostren a Mallorca. Les segones movent-se en grupets, menjant a vegades a les mateixes pistes forestals o voreres de les carreteres, i que no ens cansàvem d'observar.

També són comuns, tot i que no en vàrem veure gaire, els *Cinclus cinclus* (mèrleres d'aigua) un dels ocells més sorprenents per la seva capacitat de caminar i estar sota l'aigua. O els picots, especialment el verd (*Picus viridis*), el gros (*Dendrocopos major*), i el negre (*Dryocopus martius*): tot un espectacle tenir dos exemplars d'aquesta espècie cridant i volant a prop!

Observàrem o escoltàrem igualment tords flassaders (*Turdus torquatus*), xal·lambrins (*Prunella modularis*), coablanques (*Oenanthe oenanthe*), ferrericos de diverses espècies (inclosos diversos nius de *Periparus ater*, que trobàvem sense cercar-los, sovint al terra baix pedres), cotolius (*Lullula arborea*), mèrlera vermella (*Monticola saxatilis*), busqueret emmascarat (*Sylvia hortensis*), el capsigrany roig (*Lanius collurio*) a les zones d'ambient més mediterrani, diversos còrvids i moltes altres.

Un ocell que també ens va fer molta il·lusió veure, per la dificultat de trobar-lo, va ser el pinsà borro-

ner (*Pyrrhula pyrrhula*), que es mou per boscos ben espessos i, tot i els seus colors cridaners, mida gens petita i el seu cant, no és gens fàcil de detectar. Finalment en vàrem veure dos, però només un cada un de nosaltres i per uns breus instants. I una altra espècie que cap de nosaltres havia vist abans, el *Certhia familiaris*. El trobàrem gràcies al seu cant, ja que la separació pel plomatge del seu congènere el *C.brachydactyla* és molt complicada. A més, s'ha de tenir en compte que, de vegades, cada una d'aquestes dues espècies imita el cant de l'altra, el que encara ho complica més! Però finalment les fotografies de l'au observada ens

permeteren confirmar la identitat de l'au. Un *bimbo* més per a cada un de nosaltres!

Coll de Cabús

I tot i que no es tracti d'ocells, mereix la pena parlar una mica per acabar aquest relat del coll de Cabús (2289 m), un pas de muntanya entre Andorra i la vall Ferrera que connecta les pistes d'esquí de Pal amb els prats de muntanya i el poble de Tor, un minúscul poblet de muntanya situat a 1649 metres d'altura. Tor és un poble marcat per una terrible història de contraban i intents d'unir mitjançant pistes d'esquí les zones

superiors amb les pistes andorranes, que finalment va acabar amb tres assassinats i tres morts encara no aclarides. És un dels colls més alts dels Pirineus accessible en cotxe, i sense la pressió de ser una carretera és molt tranquil. Les parts superiors del coll són abundants en perdis blanques i xerres (tot i que nosaltres no en vàrem veure cap) i formen uns paisatges espectaculars. El poble és molt petit, enclavat entre dos rius i tres carenes, i no hi viu casi ningú, però és una tradició per a qui hi va parar a Casa Sisqueta a fer-hi un cafè, una canya o un dinar. El lloc és únic, l'ambient també. Cal dir que, per anar segurs, la pista entre Tor i

el coll de Cabús convé fer-la amb un tot terreny o amb un cotxe al qual no tinguis gaire estimació, ja que, tot i que cada any els contrabandistes reparen la pista, no es troba en gaire bon estat per a cotxes normals.

En definitiva, va ser cinc dies molt ben aprofitats en una zona única, barata i molt propera com són les valls altes de la Noguera Pallaresa, a la zona del Pallars Sobirà, fet que ens mostrà una vegada més que no resulta imprescindible fer viatges grans i costosos per gaudir de l'observació d'ocells realment especials. Un viatge molt recomanable. •